

1. Жалпы мәліметтер

Білім беру бағдарламасының өзектілігі

Педагогикалық кадрларды даярлауда менеджмент негіздерін білуінің маңызы зор. Курс бағдарламасы Біріккен Ұлттар Ұйымының Тұрақты даму стратегиялық бағдарламасының «Инклюзивті және әділ сапалы білім беруді қамтамасыз ету және өмір бойы білім алу мүмкіндіктерін ынталандыру» мақсатын жүзеге асыруға, қазақстандық мұғалімдердің басқарушылық және кәсіби құзыреттілігін арттыруға бағытталған. 3 тамыз 2022 жылы № 348 «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің бұйрыққа сәйкес, курс мазмұны білім беру ұйымдарының мұғалімдер/ директорлар/ директор орынбасарлардың әдістемелік дайындыққа арналған. Курс Бағдарламасы педагогтардың әмбебап дағдыларын қалыптастыру мақсатында менеджмент, оқу үдерісін және ұжымын басқару саласындағы кәсіби құзыреттілікті дамытады.

Тындаушылар: білім беру ұйымдарының мұғалімдер/ директорлар/ директор орынбасарлары.

Сағат көлемі: 72

Оқыту түрі: аралас (күндіз-қашықтықтан)

Оқыту тілі: қазақша

2. Глоссарий

Бейімделу – (лат. adaptatio – бейімделу) – сыртқы және/немесе ішкі орта жағдайлары өзгерген кезде жүйенің жұмыс істеуі орнатылатын немесе сақталатын (оның негізгі параметрлерін сақтайтын) процесс.

Белсенді оқыту – педагогикалық (дидактикалық), ұйымдастырушылық және басқарушылық құралдарды кең қолдану арқылы оқушылардың оқу-танымдық іс-әрекетін толық белсендіруге бағытталған оқу процесін ұйымдастыру және жүргізу (В. Н. Кругликов, 1998).

Икемділік – бұл үшін шығармашылық қабілеттеріңізді пайдалана отырып, сыртқы болмыстың жағдайларына бейімделу, бейімделу, бейімделу, ойлау және мінез-құлық үлгілерінен шығу, қораптан тыс ойлау қабілеті.

Диалогтік оқыту – мұғалімнің оқу материалын түсіндіру және оны оқушыларға сіңіру мақсатында оқу материалын дайындау мен есеп беру әңгімесін жүргізудің белгілі бір нормативтік ережелерін ескере отырып құрылған оқыту мен оқудағы тәсіл. Диалогтық тренинг студенттерді проблеманы қоюға және оларды шешуге қатысуға ынталандыруды және олардың оқу әрекеттерін белсендіруді қамтиды.

Оқытудағы саралау – бұл нұсқауларды, тапсырмаларды, материалдарды, әдістерді және т.б. таңдау процесі. әр оқушының жеке қажеттіліктеріне сәйкес.

Инновациялық тәсіл – білім беру мен тәрбиелеу әдістемесіне, сонымен қатар оқушылар мен мұғалімнің бірлескен іс-әрекетін ұйымдастыруға жаңалық енгізу. Білім беру белсенді болып, дәстүрлі білім, білік, дағдыны қалыптастырумен қатар оқушы тұлғасына әсер ететін, оның жеке қабілетін ашуға көмектесетін жаңа ресурстарды пайдалануға бағытталады.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар – қазіргі білім беру үдерісінде ақпаратты жинау, беру және сақтау әдістері мен тәсілдері, сондай-ақ мұғалім мен оқушының өзара әрекеті ретінде қолданылатын сандық технологиялардың кең ауқымы.

Сыни тұрғыдан ойлау – бақылау, тәжірибе, рефлексия немесе пайымдау нәтижесінде алынған ақпаратты түсінуге, бағалауға, синтездеуге аналитикалық тәсілді қамтитын, кейінірек әрекетке негіз бола алатын ойлау түрі.

Ынтымақтастықпен оқыту және оқу – бұл білім алушылар мен мұғалімдер арасындағы тығыз қарым-қатынас негізінде құрылатын және оқу процесіне әрбір қатысушының қабілеттері мен жеке үлесін мойындаумен сипатталатын тәсіл. Процеске қатысушылар білімді бірлескен белсенді іздеу, талқылау, ақпаратты талдау немесе синтездеу арқылы алады. Ынтымақтастықта оқыту контекстінде тиімді жұмыс істеу үшін топ мүшелері арасында өкілеттіктер мен жауапкершіліктер бөлінеді. Бірлескен оқытудың негізгі алғышарттары топ мүшелерінің ынтымақтастығы арқылы консенсусқа жетуге негізделген.

Конструктивистік теория (лат. constructivus – құрылыспен, құрылыспен байланысты) – оқушылардың ойлауының дамуы бұрыннан бар білімнің жаңа біліммен немесе олардың сабақта алған білімімен өзара әрекеттесу негізінде жүзеге асады деген тұжырымға негізделген теория. Өртүрлі көздерден алынған сынып, онда мұғалім, құрдастар, өртүрлі оқу ресурстары болуы мүмкін.

Конфликтология – кез келген деңгейдегі қайшылықтардың туындау, пайда болу, даму, шешілу және аяқталу заңдылықтарын зерттейтін пәнаралық білім саласы.

Көшбасшылық – бір адам ортақ міндеттерді орындау үшін басқалардың көмегі мен қолдауына жүгіне алатын әлеуметтік әсер ету процесі.

Менеджмент – бұл тиімді басқарудың принциптері мен сипаттамаларын зерттейтін және нақты процестерді басқару ұйымды табысқа қалай әкелетінін зерттейтін пән. Менеджмент сонымен қатар компания басшыларының шеңбері/қоғамдастығы және адамдармен жұмыс істеу және ұйымдағы қиын жағдайларды шешу дағдыларының жиынтығы деп аталады.

Мотивация – қандай да бір нәтижеге жету үшін әрекетке ішкі немесе сыртқы уәжі.

Оқыту – білім беру міндеттерін шешуге бағытталған, нәтижесінде оқушы білім, білік, дағдыларды игеріп, жеке тұлғалық қасиеттерін дамытатын оқушылар мен мұғалімдердің өзара әрекетінің мақсатты және ұйымдасқан процесі.

Педагогикалық рефлексия – мұғалімнің өзіне және оның іс-әрекетіне объективті баға бере алуы, балалардың өзін, басқа адамдарды, әсіресе

педагогикалық қарым-қатынас процесінде мұғалімнің өзара әрекеттесетін адамдарды қалай қабылдайтынын түсінуі.

Кәсіпкерлік дағдылар - бұл үнемі өзгеріп отыратын жағдайларда стандартты емес мәселелерді шешу және ең жақсы шешімдерді таба білу. Қоғам дамуының қазіргі жағдайындағы ең маңызды кәсіпкерлік дағдыларды ажыратамыз:

1. Топта жұмыс істей білу, эмоционалдық зиятқа ие болу және нәтижеге жауапкершілікпен қарау.

2. Ағымдағы мәселелерді шешу үшін үнемі жаңа құралдарды іздеу.

3. Нәтижеге қол жеткізу.

Б.Блум таксономиясы – 1956 жылы американдық психолог Бенджамин Блум ұсынған және ақыл-ой дағдыларының алты деңгейін қамтитын когнитивтік саладағы педагогикалық оқу мақсаттарының классификациясы: білу, түсіну, қолдану, талдау, синтез, бағалау.

- Білімділік – фактілерді, шарттарды, негізгі ұғымдарды және жауаптарды көрсету арқылы өткен материалды есте сақтауды бекіту.

- Түсіну – материалды білдірудің бір түрінен екіншісіне түрлендіру, материалды түсіндіру, құбылыстардың, оқиғалардың одан әрі дамуын болжау.

- Қолдану – жаңа білімді, әдістерді және ережелерді әртүрлі тәсілдермен қолдану.

- Талдау – оның мәнін жақсырақ зерттеу немесе ой елегінен өткізу үшін тұтас объектіні оның кіші құрамдас бөліктеріне бөлу процесі.

- Синтез – бұрын бір-біріне ұқсамайтын ұғымдарды бір бүтінге біріктіру процесі. Жаңа үлгіде элементтерді әртүрлі тәсілдермен біріктіру немесе балама шешім ұсыну арқылы ақпаратты жүйелеу.

3. Бағдарлама мазмұны

«Білім берудегі көшбасшылық және менеджмент» білім беру бағдарламасы білім беру ұйымдары педагогтарының кәсіби құзыреттілігін дамытуға және педагогикалық шеберлігін арттыруға бағытталған. Мұғалімдерді әдістемелік қамтамасыз етудің қажетті бағыттарын анықтау мақсатында білім берудің әртүрлі деңгейдегі ұйымдары жағдайында облыс педагогтарының құзыреттілік деңгейіне сауалнама және талдау жүргізілді. Қазақстан Республикасында осы бағыттағы қолданыстағы білім беру бағдарламаларын талдау нәтижесінде мәлімделген курс мазмұнының жоқтығы анықталды. Өңірдегі мұғалімдердің біліктілігін арттырудың өзекті бағыттары мен мәселелерін анықтау мақсатында жүргізілген зерттеу нәтижесінде Бағдарламаның жасалуы оның тәжірибелік жаңалығын дәлелдейді.

4. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелер

Бағдарлама мақсаты – білім беру ұйымдарының оқу үрдісін басқару, білім беру ұйымын басқарудың тәжірибелік дағдыларды игеру бойынша тындаушылардың кәсіби құзыреттілікті дамыту.

Бағдарлама міндеттері:

1. Тындаушылардың білім беру ұйымдарының оқу үрдісін басқарудың теориялық-әдіснамалық негіздері туралы білімін кеңейту.
2. Тындаушылардың білім беру ұйымдарының оқу үрдісін басқару мақсаттарын және міндеттерін айқындау дағдыларын дамыту.
3. Тындаушылардың кәсіби қызметінің ерекше түрі ретінде педагогикалық менеджмент туралы білімін кеңейту.
4. Тындаушылардың білім беру ұйымдарының оқу үрдісін басқару дағдыларын дамыту.

Күтілетін нәтижелер:

Курс нәтижесінде мектеп/колледж/ЖОО-дағы мұғалімдер/ әдіскерлер/ директорлар/ директор орынбасарлары:

- педагогикалық менеджменттің теориялық-әдіснамалық негіздерін, қағидаларын, әдістерін; білім берудегі менеджмент даму тарихын **біледі**;
- білім беру ұйымдарының оқу үрдісін басқару негіздерін **айқындайды**;
- өз тәжірибе барысында білім беру ұйымдарының оқу үрдісін басқару тәсілдерін **қолданады**;
- өз тәжірибе барысында білім беру ұйымдарының оқу үрдісін басқару тәсілдерін қолдану тиімділігін **талдайды және бағалайды**;
- өз және әріптестер тәжірибесіне педагогикалық менеджмент тәсілдерін енгізуді **бастамасын ұсынады**.

5. Бағдарлама құрылымы және мазмұны

Білім беру бағдарламасының мазмұнында білім беру нәтижелері Бағдарламаның негізі, бағалау критерийлері, нақты іскерліктер мен дағдылардың сипаттамасы болып табылады. Жарияланған Бағдарлама шеңберінде негізгі тікелей нәтижелер жүйесінде орталық орынды оқытушының нақты практикалық тәжірибесіне негізделген құзыреті алады. Білім берудің нәтижесі ретінде мұғалімнің әр түрлі зияткерлік және тұлғалық қасиеттерінің дамуы да, белгілі бір дүниетанымы мен құндылықтар жүйесін қалыптастыру да қарастырылады. Кейде «оқушыға бағдарланған» деп аталатын жаңа әдістемелік тәсіл белгілі бір мәселені шешуге бағытталған – барлық оқушылардың жоспарланған білім беру нәтижелеріне қол жеткізуі. Оқытудың белсенді және интерактивті әдістеріне, өзіндік жұмысына, сондай-ақ оқыту нәтижелерін бағалаудың технологиялары мен құралдарына назар аударылады. Бағдарлама бойынша оқытудың нәтижелері мұғалімнің игерген біріккен құзыреттері, дағдылары мен білімдері, сондай-ақ оның алған білімдері мен дағдыларын қолдануға дайындығы ретінде айқындалады. Осы пайымдау негізінде күтілетін

нәтижелер келесі модульдерді зерделеу шеңберінде Бағдарламаның мақсаты мен міндеттеріне қол жеткізуге бағытталған:

Модуль 1. Педагогикалық менеджмент басқару туралы ғылым ретінде.

- 1.1 «Педагогикалық менеджмент» терминнің мазмұны.
- 1.2 Педагогикалық менеджменттің қағидалары.
- 1.3 Білім берудегі тайм-менеджмент негіздері.

Модуль 2. Білім беру ұйымдағы көшбасшылық және өзгерістерді басқару.

- 2.1 Жаңа жағдайындағы педагогикалық көшбасшылық.
- 2.2 Көшбасшының басқару стильдері.
- 2.3 Білім беру ұйымдағы өзгерістерді басқару.

Модуль 3. Педагогикалық ұжым басқару объекті және субъекті ретінде.

- 3.1 Ұжым басқарудағы психологиялық аспектілері.
- 3.2 Педагогикалық қатығыстарды басқару.
- 3.3 Қызметкерлердің эмоционалдық және кәсіби күйзелісі.

Модуль 4. Білім беру ұйымы және көшбасшының имиджі.

- 4.1 Имидж түрлері.
- 4.2 Кәсіби даму шартты ретіндегі Soft skills.
- 4.3 Тиімді көшбасшының қасиеттері.

Қорытынды тест

Бағдарламадағы күтілетін нәтижелерге жетуді бағалау

6. Оқу үдерісін ұйымдастыру

№	Тақырып	Офлайн(с.)	Онлайн(с.)	ТӨЖ(с.)	Барлығы
Модуль 1. Педагогикалық менеджмент басқару туралы ғылым ретінде.		3	6	3	12
1.1	«Педагогикалық менеджмент» терминнің мазмұны.	1	2	1	4
1.2	Педагогикалық менеджменттің қағидалары.	1	2	1	4
1.3	Білім берудегі тайм-менеджмент негіздері.	1	2	1	4
Модуль 2. Білім беру ұйымдағы көшбасшылық және өзгерістерді басқару.		6	12	6	24
2.1	Жаңа жағдайындағы	2	4	2	8

	педагогикалық көшбасшылық.				
2.2	Көшбасшының басқару стильдері.	2	4	2	8
2.3	Білім беру ұйымдағы өзгерістерді басқару.	2	4	2	8
Модуль 3. Педагогикалық ұжым басқару объекті және субъекті ретінде.		6	12	6	24
3.1	Ұжым басқарудағы психологиялық аспектілері.	2	4	2	8
3.2	Педагогикалық қақтығыстарды басқару.	2	4	2	8
3.3	Қызметкерлердің эмоционалдық және кәсіби күйзелісі.	2	4	2	8
Модуль 4. Білім беру ұйымы және көшбасшының имиджі.		3	6	3	12
4.1	Имидж түрлері.	1	2	1	4
4.2	Кәсіби даму шарты ретіндегі Soft skills.	1	2	1	4
4.3	Тиімді көшбасшының қасиеттері.	1	2	1	4
Барлығы		18	36	18	72

7. Бағдарламаның оқу-әдістемелік кешені:

- глоссарий;
- таныстырылым және дидактикалық материалдар;
- оқушылардың білімді бағалауға арналған тапсырмалар;
- негізгі және қосымша әдебиет ретінде қатысушыларға арналған әдебиет тізімі.

8. Оқу нәтижелерін бағалау

Аралық бақылау офлайн және онлайн-сабақ барысында кері байланыс және тыңдаушылардың өзіндік жұмыс нәтижелері негізінде (ТӨЖ) ido.ppu.kz порталында өткізіледі.

Қалыптастырушы бағалауға арналған тапсырмалар:

№	Модуль атауы	Тапсырма мазмұны	Бағалау критерийлері
1	Педагогикалық	Бейнеталдау: мектеп	- мектеп

	менеджмент басқару туралы ғылым ретінде	мәдениетінің оқыту және оқуға әсерін талдау.	мәдениетінің оқыту және оқуға әсер деңгейін анықтайды, - өз мектеп мәдениетінің деңгейін және оның өз кәсіби қызметіне әсерін бағалайды.
2	Білім беру ұйымдағы көшбасшылық және өзгерістерді басқару.	Кейс негізінде көшбасшылық түрін, білім беру ұйымдағы өзгерістерді басқаруда көшбасшылықтың маңыздылығын анықтау.	- көшбасшылық түрлерін ажыратады және берілген кейстермен сәйкестендіреді, - білім беру ұйымдағы өзгерістерді басқаруда көшбасшылықтың маңыздылығын бағалайды.
3	Педагогикалық ұжым басқару объекті және субъекті ретінде.	Ұсынылған кейстер негізінде шешім қабылдау.	- шешім қабылдау кезендерді анықтайды және қолданады, - шешім қабылдаудың тиімділігін бағалайды.
4	Білім беру ұйымы және көшбасшының имиджі.	Тақырыптық эссе жасау.	- білім беру ұйым басшының имидж маңыздылығын айқындайды, - білім беру ұйымдағы өзгерістерді басқаруда кәсіби имиджін қалыптастырудың маңыздылығын бағалайды.

Жиынтық бағалау критерийлері:

Жиынтық бағалау курстың оқу материал негізінде жасалынған қорытынды тест ретінде өткізіледі. Қорытынды тест курс тақырыптарына байланысты 25 сұрақ және көп нұсқалы жауаптарды қамтиды. Ең жоғары нәтиже – 25 ұпай. Сертификациядан сәтті өту үшін 50% жоғары дұрыс жауап қабылданады.

9. Посткурстық мазмұны

Посткурс барысында келесі формалар қолданылады:

- педагогтардың қажеттіліктері негізінде жеке кеңес өткізу;
- өзекті тақырыптар бойынша семинар және вебинар ұйымдастыру;
- тәжірибе алмасу аясында курс педагогтарды әдістемелік іс-шараларға қатыстыру (шеберлік сабақ, вебинар өткізу);
- өз тәжірибеге оқудағы заманауи тәсілдерін енгізу бойынша педагогтардың зерттеу тәжірибесін қолдау;
- ғылыми журналдарда, әр түрлі деңгейдегі конференциялар жинағында бірлескен мақала жариялау.

10. Негізгі және қосымша әдебиет тізімі

Негізгі әдебиет:

1. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы. Астана, 2021 г. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1900000988>
2. Симонов В.П. Педагогический менеджмент: НОУ-ХАУ в образовании: учеб. пособие / Москва: Высшее образование, Юрайт, 2019. – 357 б.
3. Садвокасова З.М. Педагогический менеджмент. Алматы. 2012. – 187 б.
4. Каланова Ш.М., Бишимбаев В.К. Тотальный менеджмент качества в высшем образовании. Учебное пособие – практикоориентированная монография. Астана: Издательство «Фолиант», 2-е изд., 2021. – 476 б.
5. Ныгметова Б.Д., Акылбекова А.К. Лидерство и управление изменениями. Методические рекомендации. Астана: Центр педагогического мастерства АОО НИШ, 2022. – 50 б.

Қосымша әдебиет:

1. Нарыбаев К.Н., Аганина К.Ж., Нурлихина Г.Б., Утебаева Н.М., Жунусбекова А., Книсарина М.М. Менеджмент в сфере образования: Учебное пособие. Алматы; КазНПУ имени Абая: Изд.-во «Ұлағат», 2020. – 216 с.
2. Кабейн О. Фокс. Харизма: как влиять, убеждать и вдохновлять. М.: Альпина Паблишер, 2013. – 340 с.
3. Юрген А. Agile-менеджмент: Лидерство и управление командами. М.: Альпина Паблишер, 2021. – 534 с.

4. Гончаров М.А. Основы менеджмента в образовании: учебное пособие. Москва: Кнорус, 2016. – 476 с.